

Γλώσσα Δ' Δημοτικού Πετώντας με τις λέξεις

Η γραμματική μου

Προσαρμοσμένη έκδοση
για την ενίσχυση της
προσβασιμότητας με τη μέθοδο
easy to read-κείμενο για όλους

Δ' Δημοτικού

Γλώσσα Δ' Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

Βιβλίο μαθητή
Η γραμματική μου

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφείς

Πάτσιου Στεφανία

Μαγκούτη Ζωή

Μπουσδούνης Ιωάννης

Σαρρή Νατάσσα

Υφαντή Ελένη

Φιλολογική επιμέλεια

Ουρανία Ρέτσου

Υλοποίηση

ΠΡΑΞΗ: «Καθολικός σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου ψηφιακού Εκπαιδευτικού υλικού», MIS 5001313, Άξονες Προτεραιότητας 6, 8, 9, στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση, με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-ΕΚΤ).

Υπεύθυνη της Πράξης:

Γελαστοπούλου Μαρία, Σύμβουλος Α΄

Ειδικής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης, ΙΕΠ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ιωάννης Αντωνίου

Πρόεδρος του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αν. Τσόχα 36, 11521 Αθήνα

Τηλ.: 213 1335100 Fax: 213 1335111

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: info@iep.edu.gr

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Γλώσσα Δ' Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

Βιβλίο μαθητή
Η γραμματική μου

Προσαρμοσμένη έκδοση
για την ενίσχυση της προσβασιμότητας
με τη μέθοδο
easy to read-κείμενο για όλους

Περιεχόμενα

Η πρόταση	9
Το υποκείμενο του ρήματος	12
Το αντικείμενο του ρήματος	13
Το κατηγορούμενο και το συνδετικό ρήμα.....	14
Τα γράμματα	16
Πότε γράφω λέξεις χωρίς το φωνήεν τους.....	17
Το γράμμα ν στο τέλος μιας λέξης.....	19
Τα σημεία στίξης.....	21
Τα μέρη του λόγου.....	26
Το άρθρο.....	27
Τα ουσιαστικά	28
Τα επίθετα.....	36
Τα παραθετικά των επιθέτων.....	41
Τα αριθμητικά.....	45
Οι αντωνυμίες.....	50
Τα ρήματα	56
Οι εγκλίσεις ενός ρήματος.....	63
Η παθητική φωνή στα ρήματα.....	67
Ανώμαλα ρήματα.....	72
Μετοχές.....	74
Ο ευθύς και ο πλάγιος λόγος	77
Τα επιρρήματα.....	79
Οι Προθέσεις.....	82
Οι σύνδεσμοι	83
Τα επιφωνήματα.....	85
Οι συντομογραφίες και τα αρκτικόλεξα.....	86

Η Πρόταση

Πρόταση είναι μια σειρά από λέξεις που εκφράζουν ένα νόημα.

Η πρόταση ξεκινάει με κεφαλαίο και τελειώνει σε:

- τελεία (.)
- ερωτηματικό (?)
- θαυμαστικό (!)
- αποσιωπητικά (...).

Παραδείγματα:

Το παιδί παίζει στον κήπο.

Τι κάνεις;

Σήμερα θα πάμε εκδρομή!

Μια πρόταση μπορεί να είναι:

α) απλή

β) σύνθετη

γ) ελλειπτική

α) Η **απλή** πρόταση έχει:

- μόνο ένα ρήμα

Παράδειγμα:

Παίζω

Ρήμα

Παίζω.

- ένα ρήμα και το υποκείμενό του

Παράδειγμα:

Η Χριστίνα παίζει.

Υποκείμενο	Ρήμα
Η Χριστίνα	παίζει.

- ένα ρήμα, το υποκείμενο και το αντικείμενό του
Παράδειγμα:
Η Χριστίνα παίζει κρυφτό.

Υποκείμενο	Ρήμα	Αντικείμενο
Η Χριστίνα	παίζει	κρυφτό.

- ένα ρήμα, το υποκείμενο και το κατηγορούμενο.
Παράδειγμα:
Η Χριστίνα είναι χαμογελαστή.

Υποκείμενο	Ρήμα	Κατηγορούμενο
Η Χριστίνα	είναι	χαμογελαστή.

β) Η **σύνθετη** πρόταση έχει ένα ρήμα

και:

- 2 ή περισσότερα υποκείμενα
Παράδειγμα:
Η Χριστίνα, η Όλγα και ο Κώστας παίζουν κρυφτό.

Υποκείμενο	Ρήμα	Αντικείμενο
Η Χριστίνα	παίζουν	κρυφτό.
Η Όλγα		
Ο Κώστας		

- 2 ή περισσότερα αντικείμενα
Παράδειγμα:
Η Χριστίνα παίζει κρυφτό και κυνηγητό.

Υποκείμενο	Ρήμα	Αντικείμενο
Η Χριστίνα	παίζει	κρυφτό.
		κυνηγητό.

- 2 ή περισσότερα κατηγορούμενα.
Παράδειγμα:
Η Χριστίνα είναι ψηλή, όμορφη και χαμογελαστή.

Υποκείμενο	Ρήμα	Κατηγορούμενο
Η Χριστίνα	είναι	ψηλή.
		όμορφη.
		χαμογελαστή.

Ανάμεσα στα υποκείμενα,
τα αντικείμενα
και τα κατηγορούμενα
βάζουμε **κόμμα (,)** ή **και**.

Παράδειγμα:

Η Χριστίνα είναι ψηλή, όμορφη
και χαμογελαστή.

γ) Η **ελλειπτική** πρόταση είναι η πρόταση
που δεν έχει ρήμα, υποκείμενο,
αντικείμενο ή κατηγορούμενο.

Παράδειγμα:

Ησυχία.

Η πρόταση **Ησυχία**
είναι μια ελλειπτική πρόταση,
επειδή λείπει το ρήμα
και το υποκείμενο (Κάντε ησυχία).

Μέσα στην πρόταση κάθε λέξη έχει τη δική της σημασία.

Το υποκείμενο του ρήματος

Σε μια πρόταση
η λέξη που απαντά στην ερώτηση:

- ποιος; ποια; ποιο;
- ποιοι; ποιες; ποια;

και είναι σε πτώση ονομαστική
είναι το **υποκείμενο** του ρήματος.

Παράδειγμα:

Η Μαρία διαβάζει ένα βιβλίο.	
Ερώτηση:	Ποια διαβάζει;
Απάντηση:	Η Μαρία διαβάζει .
Η λέξη Μαρία που απαντά στην ερώτηση ποια ; είναι το υποκείμενο του ρήματος διαβάζει.	

Το αντικείμενο του ρήματος

Σε μια πρόταση
η λέξη που απαντά στην ερώτηση:

- ΤΙ;
- ΠΟΙΟΝ; ΠΟΙΑ; ΠΟΙΟ;
- ΠΟΙΟΥΣ; ΠΟΙΕΣ; ΠΟΙΑ;

και είναι σε πτώση αιτιατική
είναι το **αντικείμενο** του ρήματος.

Παράδειγμα:

Η Μαρία διαβάζει ένα βιβλίο.	
Ερώτηση:	Τι διαβάζει η Μαρία;
Απάντηση:	Η Μαρία διαβάζει ένα βιβλίο .
Η λέξη βιβλίο που απαντά στην ερώτηση τι ; είναι το αντικείμενο του ρήματος στην πρόταση.	

Το κατηγορούμενο και το συνδετικό ρήμα

Σε μια πρόταση η λέξη που μας δείχνει ένα χαρακτηριστικό στο υποκείμενο του ρήματος λέγεται **κατηγορούμενο**.

Το κατηγορούμενο το βρίσκουμε πάντα στην ίδια πτώση με το υποκείμενο του ρήματος. Δηλαδή, είναι στην ονομαστική πτώση.

Το κατηγορούμενο το βρίσκουμε μόνο σε προτάσεις που έχουν τα ρήματα: **είμαι, φαίνομαι, γίνομαι** και άλλα. Αυτά τα ρήματα που έχουν κατηγορούμενο τα λέμε **συνδετικά ρήματα**.

Για να βρούμε το κατηγορούμενο μιας πρότασης, ρωτάω τι είναι το υποκείμενο και ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα.

Παράδειγμα:

Πρόταση: Το νερό είναι ωφέλιμο.

Ρήμα: **είναι**

Υποκείμενο: **Ποιο είναι;**

Απάντηση: Το νερό.

Ερώτηση: **Τι** είναι το νερό;

Απάντηση: ωφέλιμο.

Η λέξη **ωφέλιμο** είναι το κατηγορούμενο της πρότασης, γιατί απαντά στην ερώτηση τι είναι το υποκείμενο του ρήματος.

Παραδείγματα		
Υποκείμενο	Ρήμα	Κατηγορούμενο
Το νερό	είναι	πηγή ζωής ωφέλιμο ευλογημένο
	γίνεται	χαλάζι ατμός

Το κατηγορούμενο μπορεί να είναι:

- ένα ουσιαστικό

Παράδειγμα:

Το νερό γίνεται **ατμός**.

Υποκείμενο	Ρήμα	Κατηγορούμενο (ουσιαστικό)
Το νερό	γίνεται	ατμός.

- ένα επίθετο

Παράδειγμα:

Το νερό είναι **ωφέλιμο**.

Υποκείμενο	Ρήμα	Κατηγορούμενο (επίθετο)
Το νερό	είναι	ωφέλιμο.

- μία μετοχή

Παράδειγμα:

Το νερό είναι **ευλογημένο**.

Υποκείμενο	Ρήμα	Κατηγορούμενο (μετοχή)
Το νερό	είναι	ευλογημένο.

Τα γράμματα

Τα γράμματα της ελληνικής γλώσσας είναι 24.

Είναι τα γράμματα: α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ
ν, ξ, ο, π, ρ, σ, τ, υ, φ, χ, ψ, ω

Όλα μαζί τα γράμματα
είναι το **αλφάβητο** της ελληνικής γλώσσας.

Το αλφάβητο αποτελείται
από **φωνήεντα** και **σύμφωνα**.

Τα φωνήεντα είναι:
α, ο, ω, ι, η, υ, ε

Τα σύμφωνα είναι:
β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ

Πότε γράφω λέξεις χωρίς το φωνήεν τους

Μπορούμε να γράψουμε μια λέξη χωρίς το **φωνήεν** της, όταν:

- η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από **φωνήεν**.

Παράδειγμα:

Θα αρχίσω → θ' αρχίσω

- η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από **σύμφωνο**.

Παράδειγμα:

Κόψε το → κόψ' το

Το σημαδάκι που γράφουμε στη θέση του φωνήεντος που λείπει το λέμε **απόστροφο (')**.

Επίσης, όπως θα δούμε παρακάτω μπορούμε να γράψουμε χωρίς ένα **φωνήεν** τους τις λέξεις:

- και
- μέσα.

- και

Ο σύνδεσμος **και** γίνεται **κι**, όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από φωνήεν.

Παράδειγμα:

και άλλη → κι άλλη

- μέσα

Το επίρρημα **μέσα** γίνεται **μεσ'** όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από φωνήεν.

Παράδειγμα:

μέσα από → μεσ' από

Το επίρρημα **μέσα** γίνεται **μες**, όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από σύμφωνο.

Παράδειγμα:

μέσα στο σπίτι → μες στο σπίτι

Το γράμμα ν στο τέλος μιας λέξης

Υπάρχουν μερικές λέξεις
που το τελευταίο τους γράμμα
είναι το γράμμα **ν**.

Οι λέξεις αυτές είναι:

- το άρθρο **τη(ν)**
- η προσωπική αντωνυμία **αυτή(ν)** και **τη(ν)**
- οι λέξεις **δε(ν)**, **μη(ν)**

Αυτές τις λέξεις
πότε τις γράφουμε με **ν** στο τέλος
και πότε δεν τις γράφουμε με **ν** στο τέλος της λέξης.

Γράφουμε με **ν** στο τέλος
μια λέξη,
όταν η λέξη που ακολουθεί:

α) αρχίζει με τα φωνήεντα: **α, ε, η, ι, ο, υ, ω**

Παράδειγμα:

- τη**ν** όμορφη
- αυτή**ν** άνοιξε
- τη**ν** ώρα
- μη**ν** έρθεις.

β) αρχίζει με τα σύμφωνα: **κ, π, τ**

Παράδειγμα:

- τη**ν** κότα
- δε**ν** πρέπει
- τη**ν** τρύπα.

γ) αρχίζει με τα δίψηφα σύμφωνα: **μπ, ντ, γκ, τσ, τζ**

Παράδειγμα:

- τη**ν ντ**ομάτα
- τη**ν τσ**άντα
- μη**ν ντ**ρέπεςαι.

δ) αρχίζει με τα διπλά σύμφωνα: **ξ, ψ**

Παράδειγμα:

- τη**ν ψ**ηλή κοπέλα
- δε**ν ξ**έρω.

Με **ν** στο τέλος γράφουμε και:

- το επίρρημα **σαν**
- την προσωπική αντωνυμία **αυτόν – τον**
- την αόριστη αντωνυμία **έναν**
- το αόριστο άρθρο **έναν**
- το αριθμητικό **έναν**
- το οριστικό άρθρο **τον**

Παράδειγμα:

Είδα **έναν** αετό.

Κολυμπάει **σαν** δελφίνι.

Πάρε **έναν** συμμαθητή μαζί σου.

Αυτόν τον άνθρωπο **τον** γνωρίζω καλά.

Τα σημεία της στίξης

Σημεία στίξης λέμε τα σύμβολα

που βάζουμε ανάμεσα στις λέξεις.

Τα σημεία στίξης μας βοηθάνε στην ανάγνωση, γιατί μας δείχνουν πώς θα διαβάσουμε καλύτερα ένα κείμενο και πού πρέπει να σταματήσουμε λίγο.

Τα σημεία στίξης είναι:

- **η τελεία (.)**

Χρησιμοποιούμε την τελεία στο τέλος μιας πρότασης.

Παράδειγμα:

Ο Πέτρος έφυγε.

Τελεία χρησιμοποιούμε και στις συντομογραφίες.

Παράδειγμα:

τηλ. → τηλέφωνο

Τελεία χρησιμοποιούμε και όταν γράφουμε μεγάλους αριθμούς.

Παράδειγμα:

1.500

Τελεία χρησιμοποιούμε και όταν θέλουμε να γράψουμε την ώρα.

Παράδειγμα:

10.50

- **το κόμμα (,)**

χρησιμοποιούμε το κόμμα,
όταν θέλουμε να ξεχωρίσουμε λέξεις,
φράσεις και προτάσεις.

Παραδείγματα:

Η ελιά, η λεμονιά, η πορτοκαλιά είναι δέντρα.

Οι Νύμφες έμαθαν στον Αρισταίο
πώς να φροντίζει τα μελίσσια,
πώς να κάνει το γάλα τυρί.

Μου αρέσουν τα βιβλία, τα παιχνίδια
και οι διακοπές στη θάλασσα

- **το ερωτηματικό (;)**

Χρησιμοποιούμε το ερωτηματικό
στο τέλος μιας πρότασης,
όταν θέλουμε να ρωτήσουμε κάτι.

Παράδειγμα:

Τι κάνεις;

- **το θαυμαστικό (!)**

Χρησιμοποιούμε το θαυμαστικό
στο τέλος μιας πρότασης,
όταν θέλουμε να εκφράσουμε
θαυμασμό, διαταγή ή απαγόρευση.

Παραδείγματα:

Τι ωραία που περάσαμε στην εκδρομή!

Έλα εδώ!

Μην μπεις μέσα!

- **η διπλή τελεία (:)**

Χρησιμοποιούμε διπλή τελεία,
όταν θέλουμε να γράψουμε λέξεις σε μια σειρά.

Παράδειγμα:

Οι μεγαλύτερες ελληνικές πόλεις είναι:
η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Πάτρα.

Διπλή τελεία χρησιμοποιούμε και στον ευθύ λόγο.

Παράδειγμα:

Ο Ορέστης είπε:
«Θέλω μια τούρτα για τα
γενέθλιά μου».

- **τα εισαγωγικά « »**

Χρησιμοποιούμε τα εισαγωγικά,
όταν θέλουμε να γράψουμε τα λόγια κάποιου
έτσι όπως τα είπε.

Παράδειγμα:

«Ευτυχώς», μας είπε, «δεν αργήσατε».

Εισαγωγικά χρησιμοποιούμε
και για τους τίτλους των βιβλίων.

Παράδειγμα:

Το βιβλίο «ο Μικρός Πρίγκηπας» μου άρεσε πολύ.

- **το ενωτικό (–)**

Χρησιμοποιούμε το ενωτικό,
όταν μια λέξη δε χωράει να τη γράψουμε ολόκληρη
στην ίδια γραμμή και πρέπει να την κόψουμε
και να τη συνεχίσουμε στην επόμενη σειρά.

Παράδειγμα:

πεζο-
δρόμιο

- **οι παρενθέσεις ()**

Χρησιμοποιούμε τις παρενθέσεις,
όταν θέλουμε να γράψουμε περισσότερες πληροφορίες
για κάτι
ή όταν θέλουμε να εξηγήσουμε με περισσότερα λόγια
μια πληροφορία.

Παράδειγμα:

Η Χριστίνα (υποκείμενο) παίζει (ρήμα)
κρυφτό (αντικείμενο) και κυνηγητό (αντικείμενο).

- **η παύλα –**

Χρησιμοποιούμε την παύλα σε έναν διάλογο,
δηλαδή, όταν συζητάνε 2 ή περισσότεροι άνθρωποι
μεταξύ τους.

Παράδειγμα:

- Πότε θα ανοίξουν τα σχολεία;
- Τον Σεπτέμβριο.

- **η διπλή παύλα – –**

Χρησιμοποιούμε τη διπλή παύλα
όταν θέλουμε να χωρίσουμε λέξεις ή φράσεις μεταξύ τους.

Παράδειγμα:

Ο Πέτρος θα έρθει –ελπίζω– σήμερα.

- **τα αποσιωπητικά ...**

Χρησιμοποιούμε τα αποσιωπητικά,
όταν θέλουμε να δείξουμε
ότι μια πρόταση ή μια σκέψη έμεινε ατελείωτη,
δηλαδή, δεν τελείωσε.

Παράδειγμα:

Θα ήταν ωραία να...

Αχ! Να μπορούσες να έρθεις...

Χρησιμοποιούμε ακόμα τα αποσιωπητικά
όταν θέλουμε να δείξουμε έκπληξη για κάτι.

Παράδειγμα:

Ξαφνικά, ενώ γράφαμε στον πίνακα την άσκηση,
μπήκε στην τάξη... ένα πουλάκι!

Τα μέρη του λόγου

Τα μέρη του λόγου είναι:

- το άρθρο
- το επίθετο
- το ουσιαστικό
- το ρήμα
- η αντωνυμία
- η μετοχή
- ο σύνδεσμος
- το επίρρημα
- το επιφώνημα
- η πρόθεση

Όσα από τα μέρη του λόγου κλίνονται,
τα λέμε **κλιτά** μέρη του λόγου.

Όσα από τα μέρη του λόγου δεν κλίνονται,
τα λέμε **άκλιτα** μέρη του λόγου.

Τα **κλιτά** μέρη του λόγου είναι:

- το άρθρο
- το επίθετο
- το ουσιαστικό
- η αντωνυμία
- η μετοχή
- το ρήμα

Τα **άκλιτα** μέρη του λόγου είναι:

- το επιφώνημα
- η πρόθεση
- ο σύνδεσμος
- το επίρρημα

Το άρθρο

Άρθρα είναι οι μικρές λέξεις που μπαίνουν μπροστά από τα ουσιαστικά, τα επίθετα, τις μετοχές και κάποιες **αντωνυμίες**.

Τα άρθρα μας δείχνουν:

- αν η λέξη που ακολουθεί είναι αρσενικό, θηλυκό ή ουδέτερο γένος
- σε ποιον αριθμό βρίσκεται η λέξη, δηλαδή, αν είναι στον ενικό ή στον πληθυντικό αριθμό
- σε ποια πτώση βρίσκεται η λέξη, δηλαδή, αν είναι στην ονομαστική, στη γενική ή στην αιτιατική.

Υπάρχουν **2** είδη άρθρων:

- το οριστικό άρθρο: **ο, η, το**
- το αόριστο άρθρο: **ένας, μία, ένα**.

Τα ουσιαστικά

Ουσιαστικό είναι η λέξη που δείχνει:

- **πρόσωπο**

Παράδειγμα: ο μαθητής, η δασκάλα, το μωρό

- **ζώο**

Παράδειγμα: η αλεπού, ο σκύλος, το πρόβατο

- **πράγμα**

παράδειγμα: η τσάντα, ο άνεμος, το σύννεφο.

- **ενέργεια**

Παράδειγμα: το τρέξιμο, το ψάρεμα

- **κατάσταση**

Παράδειγμα: η χαρά, η λύπη

Παραδείγματα:

Ο **μαθητής** διαβάζει.

Η **γάτα** κοιμάται.

Ο **άνεμος** φυσάει δυνατά.

Ο Κώστας ένιωσε μεγάλη **χαρά**.

Οι λέξεις **μαθητής, γάτα, άνεμος, χαρά** είναι ουσιαστικά.

Όλα τα ουσιαστικά έχουν **ένα γένος**.

Οπότε ένα ουσιαστικό

μπορεί να είναι

ή **αρσενικό** ή **θηλυκό** ή **ουδέτερο**.

Παραδείγματα:

- **Αρσενικό** γένος

Παράδειγμα: ο πατέρας, ο ουρανός, ο κόσμος

- **Θηλυκό** γένος

Παράδειγμα: η μητέρα, η χαρά, η νύχτα

- **Ουδέτερο** γένος

Παράδειγμα: **το** βουνό, **το** ποτάμι, **το** νερό

Τα ουσιαστικά έχουν **2** αριθμούς:

- τον **ενικό** αριθμό,
που αναφέρεται σε **1** μόνο πρόσωπο, ζώο, ή πράγμα.

Παράδειγμα:

το παιδί
της γάτας
του βουνού

- τον **πληθυντικό** αριθμό,
που αναφέρεται σε **πολλά** πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

Παράδειγμα:

τα παιδιά
τις γάτες
των βουνών

Τα ουσιαστικά έχουν **4 πτώσεις**

στον ενικό αριθμό και στον πληθυντικό αριθμό:

- την **ονομαστική**
- τη **γενική**
- την **αιτιατική**
- την **κλητική**.

Σε κάθε πτώση αλλάζουμε την ορθογραφία στο ουσιαστικό.

Παράδειγμα:

Ονομαστική: **ο** ουρανός

Γενική: **του** ουρανού

Αιτιατική: **τον** ουρανό

Κλητική: ουρανέ

Αυτό συμβαίνει, επειδή η κάθε πτώση σε ένα ουσιαστικό σχηματίζεται από ένα διαφορετικό **άρθρο**.

Ισοσύλλαβα και ανισοσύλλαβα ουσιαστικά

Ανάλογα με τον αριθμό συλλαβών, οι λέξεις μπορεί να είναι:

μονοσύλλαβες	και, να, γη, το, φως	(μια συλλαβή)
δισύλλαβες	έ-λα, κά-τω, πά-με	(2 συλλαβές)
τρिसύλλαβες	έ-κα-να, μο-λύ-βι	(3 συλλαβές)
πολυσύλλαβες	πο-δο-σφαι-ρι-στής	(περισσότερες από 3 συλλαβές)

Τα ουσιαστικά που έχουν **ίσο**,
δηλαδή, τον ίδιο αριθμό συλλαβών
στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό
τα λέμε **ισοσύλλαβα ουσιαστικά**.

Παράδειγμα:

Το ουσιαστικό σωλήνας
στον ενικό αριθμό έχει **3** συλλαβές: **σω- λή- νας**
Στον πληθυντικό αριθμό έχει πάλι **3** συλλαβές: **σω - λή - νες**
Άρα, το ουσιαστικό ο σωλήνας
είναι ένα ισοσύλλαβο ουσιαστικό,
γιατί και στον ενικό αριθμό
και στον πληθυντικό αριθμό έχει **3** συλλαβές.

Τα ουσιαστικά που έχουν **διαφορετικό** αριθμό συλλαβών
στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό,
δηλαδή, έχουν μία συλλαβή παραπάνω στον πληθυντικό,
τα λέμε **ανισοσύλλαβα ουσιαστικά**.

Παράδειγμα:

Το ουσιαστικό ψαράς
στον ενικό αριθμό έχει **2** συλλαβές: **ψα - ράς**.
Στον πληθυντικό αριθμό έχει **3** συλλαβές: **ψα-ρά-δες**.

Άρα, το ουσιαστικό ο ψαράς
είναι ένα **ανισοσύλλαβο** ουσιαστικό,
αφού στον ενικό αριθμό έχει **2** συλλαβές
και στον πληθυντικό αριθμό έχει **3** συλλαβές.
Δηλαδή, στον πληθυντικό αριθμό έχει μία συλλαβή παραπάνω.

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται **ένα ισοσύλλαβο ουσιαστικό**.

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	ο σωλήν ας	οι σωλήν ες
Γενική	του σωλήν α	των σωλήν ων
Αιτιατική	τον σωλήν α	τους σωλήν ες
Κλητική	σωλήν α	σωλήν ες

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται ένα **ανισοσύλλαβο ουσιαστικό**.

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	ο ψαρ άς	οι ψαρ άδες
Γενική	του ψαρ ά	των ψαρ άδων
Αιτιατική	τον ψαρ ά	τους ψαρ άδες
Κλητική	ψαρ ά	ψαρ άδες

Τα ουδέτερα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά
έχουν μια συλλαβή παραπάνω
και στη γενική του ενικού αριθμού.

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται ένα **ουδέτερο ανισοσύλλαβο** ουσιαστικό.

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	το σήμα	τα σήμα τα
Γενική	του σήμα τος	των σημά των
Αιτιατική	το σήμα	τα σήμα τα
Κλητική	σήμα	σήμα τα

Κάποια ουσιαστικά
που τελειώνουν σε **-ος**,
όπως: ο άνθρωπος,
τονίζονται διαφορετικά
στη γενική του ενικού
και στη γενική και αιτιατική
του πληθυντικού αριθμού.

Παράδειγμα:

Ουσιαστικό που τελειώνει σε -ος: ο άνθρωπος

Γενική του ενικού αριθμού: του ανθρώπου

Γενική του πληθυντικού αριθμού: των ανθρώπων

Αιτιατική του πληθυντικού αριθμού: τους ανθρώπους

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ουσιαστικό ο άνθρωπος στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	ο άνθρωπος	οι άνθρωποι
Γενική	του ανθρώπου	των ανθρώπων
Αιτιατική	τον άνθρωπο	τους ανθρώπους
Κλητική	άνθρωπε	άνθρωποι

Κάποια ουσιαστικά τονίζονται το ίδιο σε όλες τις πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού αριθμού.

Παράδειγμα:

Ο ανεμόμυλος, του ανεμόμυλου.

Μαθαίνουμε πώς κλίνονται τα ουσιαστικά που τονίζονται το ίδιο σε όλες τις πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού αριθμού.

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	ο ανεμόμυλος	οι ανεμόμυλοι
Γενική	του ανεμόμυλου	των ανεμόμυλων
Αιτιατική	τον ανεμόμυλο	τους ανεμόμυλους
Κλητική	ανεμόμυλε	ανεμόμυλοι

Μαθαίνουμε πώς κλίνονται τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ος, όπως τα ουσιαστικά το λάθος και το μέγεθος.

Ενικός αριθμός	
Ονομαστική	το λάθ ος
Γενική	του λάθ ους
Αιτιατική	το λάθ ος
Κλητική	λάθ ος
Πληθυντικός αριθμός	
Ονομαστική	τα λάθ η
Γενική	των λαθ ών
Αιτιατική	τα λάθ η
Κλητική	λάθ η

Ενικός αριθμός	
Ονομαστική	το μέγεθ ος
Γενική	του μεγέθ ους
Αιτιατική	το μέγεθ ος
Κλητική	μέγεθ ος
Πληθυντικός αριθμός	
Ονομαστική	τα μεγέθ η
Γενική	των μεγεθ ών
Αιτιατική	τα μεγέθ η
Κλητική	μεγέθ η

Υποκοριστικά ουσιαστικά

Τις λέξεις που δείχνουν

ότι κάτι είναι μικρό

τις λέμε **υποκοριστικά**.

Τα υποκοριστικά τελειώνουν σε:

- **άκι** Παράδειγμα: δάσος → δασάκι
- **άκος** Παράδειγμα: ύπνος → υπνάκος
- **ούλα** Παράδειγμα: βρύση → βρυσούλα
- **ίτσα** Παράδειγμα: ελιά → ελίτσα
- **άκης** Παράδειγμα: Γιάννης → Γιαννάκης
- **ούλης** Παράδειγμα: μικρός → μικρούλης

Τα επίθετα

Επίθετα είναι οι λέξεις που μας δείχνουν πώς είναι τα ουσιαστικά.

Παραδείγματα:

Ο Νίκος είναι **ψηλός**.

Η τσάντα είναι **κόκκινη**.

Το σχολείο είναι **πέτρινο**.

Προσέχουμε:

- Το ουσιαστικό έχει πάντα **ένα** γένος.
Δηλαδή, μπορεί να είναι ή αρσενικό ή θηλυκό ή ουδέτερο.
- Το επίθετο έχει **πάντα 3 γένη**.

Παράδειγμα:

- αρσενικό: ο μεγάλος
- θηλυκό: η μεγάλη
- ουδέτερο: το μεγάλο.

Τα επίθετα κλίνονται όπως και τα ουσιαστικά.

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται ένα επίθετο (ο πέτρινος)
μαζί με ένα ουσιαστικό (ο τοίχος).

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	ο πέτριν ^{ος} τοίχ ^{ος}	οι πέτριν ^{οι} τοίχ ^{οι}
Γενική	του πέτριν ^{ου} τοίχ ^{ου}	των πέτριν ^{ων} τοίχ ^{ων}
Αιτιατική	τον πέτριν ^ο τοίχ ^ο	τους πέτριν ^{ους} τοίχ ^{ους}
Κλητική	πέτριν ^ε τοίχ ^ε	πέτριν ^{οι} τοίχ ^{οι}

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται ένα επίθετο (η πέτρινη)
μαζί με ένα ουσιαστικό (η σκάλα).

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	η πέτριν ^η σκάλ ^α	οι πέτριν ^{ες} σκάλ ^{ες}
Γενική	της πέτριν ^{ης} σκάλ ^{ας}	των πέτριν ^{ων} σκαλ ^{ών}
Αιτιατική	την πέτριν ^η σκάλ ^α	τις πέτριν ^{ες} σκάλ ^{ες}
Κλητική	πέτριν ^η σκάλ ^α	πέτριν ^{ες} σκάλ ^{ες}

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται ένα επίθετο (το πέτρινο)
μαζί με ένα ουσιαστικό (το σπίτι).

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	το πέτριν ο σπίτ ι	τα πέτριν α σπίτ ια
Γενική	του πέτριν ου σπιτ ιού	των πέτριν ων σπιτ ιών
Αιτιατική	το πέτριν ο σπίτ ι	τα πέτριν α σπίτ ια
Κλητική	πέτριν ο σπίτ ι	πέτριν α σπίτ ια

Κανόνες ορθογραφίας για τα επίθετα

Τα επίθετα που τελειώνουν σε:

-ινος, -ινη, -ινο

και

-ινός, -ινή, -ινό

γράφονται με **-ι-**.

Παράδειγμα:

ο κόκκ**ι**ν**ος**, η κόκκ**ι**ν**η**, το κόκκ**ι**ν**ο**

ο καλοκαιρ**ι**ν**ός**, η καλοκαιρ**ι**ν**ή**, το καλοκαιρ**ι**ν**ό**.

Κάποια επίθετα, όμως,

ενώ τελειώνουν και αυτά σε -ινος, -ινη, -ινο

και -ινός, -ινή, -ινό

δε γράφονται με **ι**.

Τα επίθετα αυτά γράφονται με **-ει**,

όπως:

- ο φωτ**ει**ν**ός**, η φωτ**ει**ν**ή**, το φωτ**ει**ν**ό**
- ο σκοτ**ει**ν**ός**, η σκοτ**ει**ν**ή**, το σκοτ**ει**ν**ό**

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το επίθετο
ο πολύς, η πολλή, το πολύ.

Ενικός αριθμός	
	Αρσενικό γένος
Ονομαστική	ο πολύς
Γενική	του πολύ ή του πολλού
Αιτιατική	τον πολύ
Πληθυντικός αριθμός	
Ονομαστική	οι πολλοί
Γενική	των πολλών
Αιτιατική	τους πολλούς

Ενικός αριθμός	
	Θηλυκό γένος
Ονομαστική	η πολλή
Γενική	της πολλής
Αιτιατική	την πολλή
Πληθυντικός αριθμός	
Ονομαστική	οι πολλές
Γενική	των πολλών
Αιτιατική	τις πολλές

Ενικός αριθμός	
	Ουδέτερο γένος
Ονομαστική	το πολύ
Γενική	του πολύ ή του πολλού
Αιτιατική	το πολύ
Πληθυντικός αριθμός	
Ονομαστική	τα πολλά
Γενική	των πολλών
Αιτιατική	τα πολλά

Τα παραθετικά των επιθέτων

Πολλές φορές
ένα επίθετο το γράφουμε
με διαφορετικούς τρόπους:
όμορφος, ομορφότερος, πιο όμορφος.
Αυτούς τους διαφορετικούς τρόπους
τους λέμε **βαθμούς των επιθέτων.**

Οι βαθμοί των επιθέτων είναι:

- α) ο θετικός βαθμός
- β) ο συγκριτικός βαθμός
- γ) ο σχετικός υπερθετικός βαθμός
- δ) ο απόλυτος υπερθετικός βαθμός.

α) **Ο θετικός βαθμός**

Το επίθετο στον θετικό βαθμό δείχνει
πώς είναι ένα ουσιαστικό.

Παράδειγμα:

Η Ρόδος είναι ένα **ωραίο** νησί.

β) **Ο συγκριτικός βαθμός**

Το επίθετο στον συγκριτικό βαθμό δείχνει
πώς γίνεται μια σύγκριση ανάμεσα σε δύο ουσιαστικά.

Παράδειγμα:

Η Ρόδος είναι **ωραιότερη** από τη Σαντορίνη.

ή

Η Ρόδος είναι **πιο ωραία** από τη Σαντορίνη.

γ) **Ο σχετικός υπερθετικός βαθμός**

Το επίθετο

στον σχετικό υπερθετικό βαθμό δείχνει
πώς συγκρίνουμε ένα ουσιαστικό
με όλα τα όμοιά του ουσιαστικά.

Παράδειγμα:

Η Ρόδος είναι **το ωραιότερο** νησί.

ή

Η Ρόδος είναι **το πιο ωραίο** νησί.

δ) **Ο απόλυτος υπερθετικός βαθμός**

Το επίθετο

στον απόλυτο υπερθετικό βαθμό δείχνει
ότι το ουσιαστικό της πρότασης
έχει μια **ιδιότητα** σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Παράδειγμα:

Η Ρόδος είναι **ωραιότατο** νησί.

ή

Η Ρόδος είναι **πολύ ωραίο** νησί.

Ο **συγκριτικός** και ο **υπερθετικός** βαθμός
λέγονται και **παραθετικά** του επιθέτου.

Τον **συγκριτικό** και τον **υπερθετικό** βαθμό
τον σχηματίζουμε:

- με μία λέξη
- με περισσότερες από μία λέξεις.

Παράδειγμα:

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Σχετικός υπερθετικός βαθμός	Απόλυτος υπερθετικός βαθμός
πλούσιος	πλουσιότερος ή πιο πλούσιος	ο πλουσιότερος ή ο πιο πλούσιος	πλουσιότατος ή πολύ πλούσιος

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ύς, -ιά, -ύ**,
όπως το επίθετο ο βαθ**ύς**, η βαθ**ιά**, το βαθ**ύ**,
σχηματίζουν τα παραθετικά τους
σε **-ύτερος, -ύτατος**.

Παράδειγμα: βαθ**ύς**, βαθ**ύτερος**, βαθ**ύτατος**

Κάποια επίθετα σχηματίζουν τα παραθετικά τους
με διαφορετικό τρόπο:

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Σχετικός υπερθετικός βαθμός	Απόλυτος υπερθετικός βαθμός
καλός	καλύτερος	ο καλύτερος	άριστος
μικρός	μικρότερος	ο μικρότερος	ελάχιστος
πολύς	περισσότερος	ο περισσότερος	-
κακός	χειρότερος	ο χειρότερος	-
λίγος	λιγότερος	ο λιγότερος	ελάχιστος
μεγάλος	μεγαλύτερος	ο μεγαλύτερος	μέγιστος

Υπάρχουν επίθετα που **δεν** έχουν
συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό,
όπως τα επίθετα:

- ο ασημένιος, η ασημένια, το ασημένιο
- ο ξύλινος, η ξύλινη, το ξύλινο
- ο χάρτινος, η χάρτινη, το χάρτινο
- ο αδερφικός, η αδερφική, το αδερφικό
- ο καλαματιανός, η καλαματιανή, το καλαματιανό
- ο γήινος, η γήινη, το γήινο
- ο χτεσινός, η χτεσινή, το χτεσινό
- ο ολόκληρος, η ολόκληρη, το ολόκληρο
- ο ζωντανός, η ζωντανή, το ζωντανό
- ο άδειος, η άδεια, το άδειο.

Τα αριθμητικά

Τα επίθετα που φανερώνουν αριθμούς
τα λέμε **αριθμητικά επίθετα**.

Τα αριθμητικά επίθετα
τα χωρίζουμε σε κατηγορίες:
α) τα απόλυτα αριθμητικά επίθετα
β) τα τακτικά αριθμητικά επίθετα

α) Απόλυτα αριθμητικά επίθετα

Τα αριθμητικά επίθετα
που φανερώνουν
πόσα είναι τα πρόσωπα,
τα ζώα ή τα πράγματα σε μια πρόταση
τα λέμε **απόλυτα** αριθμητικά.

Παράδειγμα:

Δώδεκα μαθητές

Από τα απόλυτα αριθμητικά κλίνονται μόνο τα αριθμητικά:

- **ένας, μία, ένα**
- **τρεις, τρεις, τρία**
- **τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα**

Μαθαίνουμε πώς κλίνονται
τα παρακάτω αριθμητικά:

- α) **ένας, μία, ένα**
- β) **τρεις, τρεις, τρία**
- γ) **τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα**

α) Αριθμητικό ένας, μία, ένα

Το αριθμητικό **ένας, μία, ένα**,
επειδή αναφέρεται σε **ένα** πρόσωπο,
κλίνεται μόνο στον **ενικό αριθμό**

	Ενικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ένας	μία	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	έναν	μία	ένα

β) Αριθμητικό τρεις, τρεις, τρία

Το αριθμητικό **τρεις, τρεις, τρία**,
επειδή αναφέρεται σε **πολλά** πρόσωπα,
κλίνεται μόνο στον **πληθυντικό αριθμό**.

	Πληθυντικός αριθμός	
	Αρσενικό και Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	τρεις	τρία
Γενική	τριών	τριών
Αιτιατική	τρεις	τρία

γ) Αριθμητικό τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα

Το αριθμητικό **τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα**,
επειδή αναφέρεται σε **πολλά** πρόσωπα,
κλίνεται μόνο στον **πληθυντικό αριθμό**.

	Πληθυντικός αριθμός	
	Αρσενικό και Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	τέσσερις	τέσσερα
Γενική	τεσσάρων	τεσσάρων
Αιτιατική	τέσσερις	τέσσερα

β) Τακτικά αριθμητικά επίθετα

Τα αριθμητικά που φανερώνουν
τη **σειρά**
τα λέμε **τακτικά** αριθμητικά.

Παραδείγματα:

Πρώτος μήνας, **δεύτερος** μήνας,
τρίτος μήνας, **τέταρτος** μήνας.

Πρώτο βραβείο, **δεύτερο** βραβείο, **τρίτο** βραβείο.

Πρώτο θρανίο, **δεύτερο** θρανίο,
τρίτο θρανίο, **τέταρτο** θρανίο,
πέμπτο θρανίο.

Σύνθετες λέξεις με τα αριθμητικά

Σύνθετη λέμε τη λέξη που έχουμε φτιάξει από **2** άλλες λέξεις.

Παράδειγμα:

Η λέξη **πεζοδρόμιο** είναι μια σύνθετη λέξη.

Πρώτο συνθετικό λέμε την **πρώτη** λέξη της σύνθετης λέξης.
Δεύτερο συνθετικό λέμε τη **δεύτερη** λέξη της σύνθετης λέξης.

πεζοδρόμιο	
Πρώτο συνθετικό	Δεύτερο συνθετικό
πεζός	δρόμος

Πολλές φορές χρησιμοποιούμε τα αριθμητικά σαν **πρώτα συνθετικά**, για να φτιάξουμε **σύνθετες λέξεις**.

Ο πίνακας στην επόμενη σελίδα δείχνει:

- πώς να σχηματίζουμε σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό ένα αριθμητικό
- πώς αλλάζει το αριθμητικό, όταν το χρησιμοποιούμε για να σχηματίσουμε μια σύνθετη λέξη.

Αριθμητικό	Πρώτο συνθετικό	Δεύτερο συνθετικό	Σύνθετη λέξη
Το ένας, μία, ένα	γίνεται μονό-	κατοικία	Μονοκατοικία (σημαίνει ένα σπίτι)
Το δύο	γίνεται δι-	ώροφος	διώροφο (σημαίνει δύο ορόφους)
	γίνεται δισ-	συλλαβή	δισύλλαβη (σημαίνει δύο συλλαβές)
Το τρία	γίνεται τρι-	γωνία	τρίγωνο (σημαίνει σχήμα με τρεις γωνίες)
	γίνεται τρισ-	χαριτωμένος	τρισχαριτωμένος (σημαίνει πάρα πολύ χαριτωμένος)
Το τέσσερα	γίνεται τετρα-	γωνία	τετράγωνος (σημαίνει σχήμα με τέσσερις γωνίες)

Οι αντωνυμίες

Οι **αντωνυμίες** είναι οι λέξεις που μπαίνουν αντί για ονόματα, δηλαδή, αντί για ουσιαστικά ή επίθετα.

Παράδειγμα:

Η **Μαρία** είναι μικρή.

Αυτή είναι μικρή.

Η λέξη **αυτή** είναι μια αντωνυμία, γιατί τη χρησιμοποιούμε αντί για το όνομα **Μαρία**.

Μαθαίνουμε περισσότερα για το πώς λέγονται και το πώς κλίνονται οι:

- α) **αυτοπαθείς** αντωνυμίες
- β) **ερωτηματικές** αντωνυμίες
- γ) **αόριστες** αντωνυμίες
- δ) **οριστικές** αντωνυμίες
- ε) **αναφορικές** αντωνυμίες

α) Αυτοπαθείς αντωνυμίες

Τις φράσεις που έχουν
μέσα τη λέξη **εαυτό**
τις λέμε **αυτοπαθείς αντωνυμίες**.

Μαθαίνουμε πώς κλίνονται οι **αυτοπαθείς αντωνυμίες**.

	Ενικός αριθμός α' πρόσωπο (εγώ)	Πληθυντικός αριθμός (εμείς)
Ονομαστική	ο εαυτός μου	ο εαυτός μας
Γενική	του εαυτού μου	του εαυτού μας ή των εαυτών μας
Αιτιατική	τον εαυτό μου	τον εαυτό μας ή τους εαυτούς μας
	Ενικός αριθμός β' πρόσωπο (εσύ)	Πληθυντικός αριθμός β' πρόσωπο (εσείς)
Ονομαστική	ο εαυτός σου	ο εαυτός σας
Γενική	του εαυτού σου	του εαυτού σας ή των εαυτών σας
Αιτιατική	τον εαυτό σου	τον εαυτό σας ή τους εαυτούς σας

	Ενικός αριθμός γ' πρόσωπο (αυτός/αυτή/αυτό)		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ο εαυτός του	ο εαυτός της	ο εαυτός του
Γενική	του εαυτού του	του εαυτού της	του εαυτού του
Αιτιατική	τον εαυτό του	τον εαυτό της	τον εαυτό του

Πληθυντικός αριθμός γ' πρόσωπο (αυτοί/αυτές/αυτά)	
Ονομαστική	Ο εαυτός τους
Γενική	του εαυτού τους ή των εαυτών τους
Αιτιατική	τον εαυτό τους ή τους εαυτούς τους

β) Ερωτηματικές αντωνυμίες

Τις αντωνυμίες που χρησιμοποιούμε

όταν **ρωτάμε**

τις λέμε **ερωτηματικές αντωνυμίες**.

Οι ερωτηματικές αντωνυμίες είναι οι παρακάτω λέξεις:

- **Τι**

Παράδειγμα:

Τι κάνεις;

Τι ώρα είναι;

- **Ποιος, ποια, ποιο**

Παράδειγμα:

Ποιος θα παίξει στην παράσταση;

Ποιο τραγούδι σου αρέσει;

Η ερωτηματική αντωνυμία
ΠΟΙΟΣ, ΠΟΙΑ, ΠΟΙΟ δεν τονίζεται.

- **Πόσος, πόση, πόσο**

Παράδειγμα:

Πόσοι ηθοποιοί παίζουν στην παράσταση;

Πόσο κάνει το εισιτήριο για το θέατρο;

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται

η ερωτηματική αντωνυμία ποιος, ποια, ποιο.

	Ενικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ΠΟΙΟΣ	ΠΟΙΑ	ΠΟΙΟ
Γενική	ΠΟΙΟΥ ή ΠΟΙΑΝΟΥ	ΠΟΙΑΣ ή ΠΟΙΑΝΗΣ	ΠΟΙΟΥ ή ΠΟΙΑΝΟΥ
Αιτιατική	ΠΟΙΟΝ	ΠΟΙΑ	ΠΟΙΟ
	Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ΠΟΙΟΙ	ΠΟΙΕΣ	ΠΟΙΑ
Γενική	ΠΟΙΩΝ ή ΠΟΙΑΝΩΝ	ΠΟΙΩΝ ή ΠΟΙΑΝΩΝ	ΠΟΙΩΝ ή ΠΟΙΑΝΩΝ
Αιτιατική	ΠΟΙΟΥΣ	ΠΟΙΕΣ	ΠΟΙΑ

γ) Αόριστες αντωνυμίες

Οι **αόριστες αντωνυμίες** είναι οι αντωνυμίες που δε μας δείχνουν ακριβώς για ποιον άνθρωπο, ποιο ζώο ή ποιο πράγμα μιλάμε.

Παράδειγμα:

Κάποιος διαβάζει.

Οι αόριστες αντωνυμίες είναι:

- **ένας – μία – ένα**
- **κάποιος – κάποια – κάποιο**
- **κάθε, καθένας**
- **καθεμία ή καθεμιά – καθένα**
- **κανένας – καμία ή καμιά – κανένα**
- **τίποτα**
- **μερικοί – μερικές – μερικά**
- **άλλος – άλλη – άλλο**
- **κάτι**
- **κάμποσος- κάμποση-κάμποσο**
(που σημαίνει αρκετός, αρκετή, αρκετό).

δ) Οριστικές αντωνυμίες

Οι **οριστικές αντωνυμίες** είναι οι λέξεις που χρησιμοποιούμε για να ξεχωρίσουμε:

- **ένα πρόσωπο που βρίσκεται ανάμεσα σε πολλά άλλα ίδια πρόσωπα**
- **ένα πράγμα που βρίσκεται ανάμεσα σε πολλά άλλα ίδια πράγματα.**

Οι οριστικές αντωνυμίες είναι οι φράσεις:

- ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο
- μόνος μου, μόνη μου, μόνο του.

ε) Αναφορικές αντωνυμίες

Οι αναφορικές αντωνυμίες

είναι οι λέξεις:

- που
- ό,τι
- ο οποίος – η οποία – το οποίο
- όποιος – όποια – όποιο
- όσος – όση – όσο.

Τα ρήματα

Ρήμα είναι η λέξη

που δείχνει ότι:

- κάνω κάτι

Παράδειγμα: Διαβάζω

- παθαίνω κάτι

Παράδειγμα: Λερώνομαι

- βρίσκομαι σε μια κατάσταση

Παράδειγμα: Κοιμάμαι.

Ένα ρήμα μπορεί να αναφέρεται:

- στο παρελθόν (χτες)
- στο παρόν (τώρα)
- στο μέλλον (αύριο).

Παραδείγματα:

- Παρόν: Τώρα **γράφω** τα μαθήματά μου.
- Παρελθόν: Χτες **έγραψα** τα μαθήματά μου.
- Μέλλον: Αύριο **θα γράψω** τα μαθήματά μου.

Ακόμα ένα ρήμα μπορεί να αναφέρεται:

- σε κάτι που γίνεται συνέχεια

Παράδειγμα:

Η Μαρία **έγραφε** όλη τη μέρα τα μαθήματά της.

- σε κάτι που γίνεται για μια στιγμή

Παράδειγμα:

Χτες το βράδυ η Μαρία **έγραψε** τα μαθήματά της.

- σε κάτι που έχει γίνει

Παράδειγμα:

Η Μαρία **έχει γράψει** τα μαθήματά της.

Τις αλλαγές που συμβαίνουν σε ένα ρήμα
(παράδειγμα: έγραφε, έγραψε, έχει γράψει)
τις λέμε **χρόνους** του ρήματος.

Οι **χρόνοι των ρημάτων** είναι οι παρακάτω:

- **Ο Ενεστώτας**

Ένα ρήμα που δείχνει
ότι κάτι γίνεται στο παρόν (τώρα)
είναι σε χρόνο **ενεστώτα**.

Παράδειγμα: Ο Πέτρος **παίζει** μπάλα.

- **Ο Παρατατικός**

Ένα ρήμα που δείχνει
ότι κάτι γινόταν στο παρελθόν
είναι σε χρόνο **παρατατικό**.

Παράδειγμα: Ο Πέτρος χτες **έπαιζε** μπάλα όλη την ημέρα.

- **Ο Συνοπτικός Μέλλοντας**

Ένα ρήμα που δείχνει
ότι κάτι θα γίνει για μια στιγμή στο μέλλον
είναι σε χρόνο **συνοπτικό μέλλοντα**.

Παράδειγμα: Ο Πέτρος αύριο **θα παίξει** μπάλα.

- **Ο Εξακολουθητικός Μέλλοντας**

Ένα ρήμα που δείχνει
ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον
και έχει διάρκεια
είναι σε χρόνο **εξακολουθητικό μέλλοντα**.

Παράδειγμα: Η Μαρία αύριο **θα παίζει** μπάλα όλη την ημέρα.

- **Ο Αόριστος**

Ένα ρήμα που δείχνει
ότι κάτι έγινε στο παρελθόν
για μια στιγμή
είναι σε χρόνο **αόριστο**.

Παράδειγμα: Χτες η Μαρία **έπαιξε** μπάλα.

- **Ο Παρακείμενος**

Ένα ρήμα που δείχνει
ότι κάτι έγινε στο παρελθόν
αλλά τώρα έχει τελειώσει,
είναι σε χρόνο **παρακείμενο**.

Παράδειγμα:

Έχω διαβάσει όλα μου τα μαθήματα
και τώρα μπορώ να παίξω μπάλα.

- **Ο Υπερσυντέλικος**

Ένα ρήμα που δείχνει
ότι κάτι έγινε στο παρελθόν
και τώρα έχει τελειώσει,
πριν γίνει κάτι άλλο,
είναι σε χρόνο **υπερσυντέλικο**.

Παράδειγμα:

Όταν **είχα τελειώσει** όλα μου τα μαθήματα
βγήκα έξω για παιχνίδι.

- **Ο Συντελεσμένος Μέλλοντας**

Ένα ρήμα που δείχνει
ότι κάτι έγινε στο παρελθόν
και θα έχει τελειώσει
πριν αρχίσει κάτι άλλο
είναι σε χρόνο **συντελεσμένο μέλλοντα**.

Παράδειγμα:

Θα έχω τελειώσει τα μαθήματά μου
πριν από το μεσημέρι.

Πρόσωπα στα ρήματα

Τα **πρόσωπα στα ρήματα** είναι:

Ενικός αριθμός

α' πρόσωπο: **εγώ**

β' πρόσωπο: **εσύ**

γ' πρόσωπο: **αυτός/ή/ό**,
που σημαίνει **αυτός, αυτή, αυτό**.

Πληθυντικός αριθμός

α' πρόσωπο: **εμείς**

β' πρόσωπο: **εσείς**

γ' πρόσωπο: **αυτοί/ές/ά**,
που σημαίνει **αυτοί, αυτές, αυτά**.

Ενεργητική και Παθητική φωνή

Τα ρήματα τα χωρίζουμε σε **2** ομάδες
που τις ονομάζουμε **φωνές**.

Οι φωνές αυτές είναι:

- η **ενεργητική** φωνή
- η **παθητική** φωνή.

Στην ενεργητική φωνή ανήκουν

όσα ρήματα στο **α' πρόσωπο** του ενεστώτα
τελειώνουν σε **-ω** ή σε **-ώ**.

Παράδειγμα: παίζ**ω**, τρέχ**ω**, διαβάζ**ω**, αγαπ**ώ**.

Στην παθητική φωνή ανήκουν

όσα ρήματα στο **α' πρόσωπο** του ενεστώτα
τελειώνουν σε **-μαι**.

Παράδειγμα: πλένο**μαι**, κάθο**μαι**

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται ένα ρήμα

α) Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένω**
στον **ενεστώτα**, στον **παρατατικό** και στον **εξακολουθητικό μέλλοντα** της ενεργητικής φωνής.

Ενεργητική φωνή		
Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός μέλλοντας
εγώ δέν ω	εγώ έδεν α	εγώ θα δέν ω
εσύ δέν εις	εσύ έδεν ες	εσύ θα δέν εις
αυτός δέν ει αυτή δέν ει αυτό δέν ει	αυτός έδεν ε αυτή έδεν ε αυτό έδεν ε	αυτός θα δέν ει αυτή θα δέν ει αυτό θα δέν ει
εμείς δέν ουμε	εμείς δέν αμε	εμείς θα δέν ουμε
εσείς δέν ετε	εσείς δέν ατε	εσείς θα δέν ετε
αυτοί δέν ουν αυτές δέν ουν αυτά δέν ουν	αυτές έδεν αν αυτές έδεν αν αυτά έδεν αν	αυτοί θα δέν ουν αυτές θα δέν ουν αυτά θα δέν ουν

β) Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένω**
 στον **αόριστο**, στον **παρακείμενο** και στον **υπερσυντέλικο**
 της ενεργητικής φωνής.

Ενεργητική φωνή		
Οριστική		
Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
εγώ έδεσ α	εγώ έχω δέσ ει	εγώ είχα δέσ ει
εσύ έδεσ ες	εσύ έχεις δέσ ει	εσύ είχες δέσ ει
αυτός έδεσ ε αυτή έδεσ ε αυτό έδεσ ε	αυτός έχει δέσ ει αυτή έχει δέσ ει αυτό έχει δέσ ει	αυτός είχε δέσ ει αυτή είχε δέσ ει αυτό είχε δέσ ει
εμείς δέσ αμε	εμείς έχουμε δέσ ει	εμείς είχαμε δέσ ει
εσείς δέσ ατε	εσείς έχετε δέσ ει	εσείς είχατε δέσ ει
αυτοί έδεσ αν αυτές έδεσ αν αυτά έδεσ αν	αυτοί έχουν δέσ ει αυτές έχουν δέσ ει αυτά έχουν δέσ ει	αυτοί είχαν δέσ ει αυτές είχαν δέσ ει αυτά είχαν δέσ ει

γ) Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένω**

στον **εξακολουθητικό μέλλοντα**,

στον **συνοπτικό μέλλοντα** και

στον **συντελεσμένο μέλλοντα** της ενεργητικής φωνής.

Ενεργητική φωνή		
Οριστική		
Εξακολουθητικός μέλλοντας	Συνοπτικός μέλλοντας	Συντελεσμένος μέλλοντας
εγώ θα δέν ω	εγώ θα δέσ ω	εγώ θα έχω δέσ ει
εσύ θα δέν εις	εσύ θα δέσ εις	εσύ θα έχεις δέσ ει
αυτός θα δέν ει	αυτός θα δέσ ει	αυτός θα έχει δέσ ει
αυτή θα δέν ει	αυτή θα δέσ ει	αυτή θα έχει δέσ ει
αυτό θα δέν ει	αυτό θα δέσ ει	αυτό θα έχει δέσ ει
εμείς θα δέν ουμε	εμείς θα δέσ ουμε	εμείς θα έχουμε δέσ ει
εσείς θα δέν ετε	εσείς θα δέσ ετε	εσείς θα έχετε δέσ ει
αυτοί θα δέν ουν	αυτοί θα δέσ ουν	αυτοί θα έχουν δέσ ει
αυτές θα δέν ουν	αυτές θα δέσ ουν	αυτές θα έχουν δέσ ει
αυτά θα δέν ουν	αυτά θα δέσ ουν	αυτά θα έχουν δέσ ει

Οι εγκλίσεις ενός ρήματος

Οι εγκλίσεις ενός ρήματος είναι 3:

- α) η **οριστική**
- β) η **υποτακτική**
- γ) η **προστακτική**.

α) Η οριστική έγκλιση

Χρησιμοποιούμε την **οριστική έγκλιση**,
όταν θέλουμε να μιλήσουμε
για κάτι που είναι σίγουρο ή πραγματικό.

Παράδειγμα:

Κάθε εβδομάδα ο Σωτήρης
διαβάζει ένα βιβλίο.

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένω**
στην **οριστική έγκλιση του ενεστώτα**.

Ενεργητική φωνή		
		Οριστική Ενεστώτα
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ δέν ω
	β' πρόσωπο	εσύ δέν εις
	γ' πρόσωπο	αυτός δέν ει αυτή δέν ει αυτό δέν ει
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς δέν ουμε
	β' πρόσωπο	εσείς δέν ετε
	γ' πρόσωπο	αυτοί δέν ουν αυτές δέν ουν αυτά δέν ουν

β) Η εξακολουθητική υποτακτική έγκλιση

Χρησιμοποιούμε την **εξακολουθητική υποτακτική έγκλιση**, όταν θέλουμε να μιλήσουμε για κάτι που θέλουμε να γίνει, αλλά δεν έχει γίνει ακόμη.

Παράδειγμα:

Ο Σωτήρης θα ήθελε κάθε μέρα **να διαβάσει** ένα βιβλίο.

Σχηματίζουμε την εξακολουθητική υποτακτική έγκλιση αν βάλουμε μπροστά από το ρήμα τη λέξη **να**.

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένω** στην **εξακολουθητική υποτακτική έγκλιση**.

Ενεργητική φωνή		
		Εξακολουθητική Υποτακτική
Ενικός αριθμός	α΄ πρόσωπο	εγώ να δέν ω
	β΄ πρόσωπο	εσύ να δέν εις
	γ΄ πρόσωπο	αυτός να δέν ει αυτή να δέν ει αυτό να δέν ει
Πληθυντικός αριθμός	α΄ πρόσωπο	εμείς να δέν ουμε
	β΄ πρόσωπο	εσείς να δέν ετε
	γ΄ πρόσωπο	αυτοί να δέν ουν αυτές να δέν ουν αυτά να δέν ουν

γ) Η εξακολουθητική προστακτική έγκλιση

Χρησιμοποιούμε την **εξακολουθητική προστακτική έγκλιση**, όταν θέλουμε να παρακαλέσουμε ή να διατάξουμε κάποιον να κάνει κάτι.

Παράδειγμα:

Διάβαζε, παιδί μου, και άλλα βιβλία.

Η εξακολουθητική προστακτική έγκλιση κλίνεται **μόνο** σε **2** πρόσωπα: στο **β' ενικό** και στο **β' πληθυντικό** πρόσωπο.

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένω** στην εξακολουθητική **προστακτική έγκλιση**.

Ενεργητική φωνή		
		Εξακολουθητική Προστακτική
Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	-
	β' πρόσωπο	εσύ δέν ε
	γ' πρόσωπο	-
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	-
	β' πρόσωπο	εσείς δέν ετε
	γ' πρόσωπο	-

Μαθαίνουμε τους κανόνες ορθογραφίας της προστακτικής.

προσπαθώ → προσπαθ**είτε**

λύνομαι → λυθ**είτε**

απαντώ → απαντ**ήστε**

σκουπίζω → σκουπ**ίστε**

Η παθητική φωνή στα ρήματα

Στην **παθητική φωνή**

ανήκουν όλα τα ρήματα

που στο α' πρόσωπο του ενικού αριθμού

τελειώνουν σε **-μαι**,

όπως: κάθο**μαι**, σκέφτο**μαι**, ντύνο**μαι**.

α) Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένομαι**

στον **ενεστώτα** και στον **παρατατικό** της παθητικής φωνής.

Παθητική φωνή Οριστική	
Ενεστώτας	Παρατατικός
εγώ δένομαι	εγώ δενόμουν
εσύ δένεσαι	εσύ δενόσουν
αυτός δένεται αυτή δένεται αυτό δένεται	αυτός δενόταν αυτή δενόταν αυτό δενόταν
εμείς δενόμαστε	εμείς δενόμασταν
εσείς δένεστε ή εσείς δενόσαστε	εσείς δενόσασταν
αυτοί δένονται αυτές δένονται αυτά δένονται	αυτοί δένονταν ή αυτοί δενόντουσαν αυτές δένονταν ή αυτές δενόντουσαν αυτά δένονταν ή αυτά δενόντουσαν

β) Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένομαι**
 στον **αόριστο** και στον **συνοπτικό μέλλοντα**
 της παθητικής φωνής.

Παθητική φωνή Οριστική	
Αόριστος	Συνοπτικός Μέλλοντας
εγώ δέθηκα	εγώ θα δεθώ
εσύ δέθηκες	εσύ θα δεθείς
αυτός δέθηκε αυτή δέθηκε αυτός δέθηκε	αυτός θα δεθεί αυτή θα δεθεί αυτό θα δεθεί
εμείς δεθήκαμε	εμείς θα δεθούμε
εσείς δεθήκατε	εσείς θα δεθείτε
αυτοί δέθηκαν αυτές δέθηκαν αυτά δέθηκαν	αυτοί θα δεθούν αυτές θα δεθούν αυτά θα δεθούν

γ) Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένομαι**
στον **παρακείμενο** και στον **υπερσυντέλικο**
της παθητικής φωνής.

Παθητική φωνή Οριστική	
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
εγώ έχω δεθεί	εγώ είχα δεθεί
εσύ έχεις δεθεί	εσύ είχες δεθεί
αυτός έχει δεθεί αυτή έχει δεθεί αυτό έχει δεθεί	αυτός είχε δεθεί αυτή είχε δεθεί αυτό είχε δεθεί
εμείς έχουμε δεθεί	εμείς είχαμε δεθεί
εσείς έχετε δεθεί	εσείς είχατε δεθεί
αυτοί έχουν δεθεί αυτές έχουν δεθεί αυτά έχουν δεθεί	αυτοί είχαν δεθεί αυτές είχαν δεθεί αυτά είχαν δεθεί

δ) Μαθαίνουμε πώς κλίνεται το ρήμα **δένομαι**
στον **εξακολουθητικό μέλλοντα**, στον **συνοπτικό μέλλοντα**
και στον **συντελεσμένο μέλλοντα** της παθητικής φωνής.

Παθητική φωνή		
Οριστική		
Εξακολουθητικός μέλλοντας	Συνοπτικός μέλλοντας	Συντελεσμένος μέλλοντας
εγώ θα δένομαι	εγώ θα δεθώ	εγώ θα έχω δεθεί
εσύ θα δένεσαι	εσύ θα δεθείς	εσύ θα έχεις δεθεί
αυτός θα δένεται αυτή θα δένεται αυτό θα δένεται	αυτός θα δεθεί αυτή θα δεθεί αυτό θα δεθεί	αυτός θα έχει δεθεί αυτή θα έχει δεθεί αυτό θα έχει δεθεί
εμείς θα δενόμαστε	εμείς θα δεθούμε	εμείς θα έχουμε δεθεί
εσείς θα δένεστε ή εσείς θα δενόσαστε	εσείς θα δεθείτε	εσείς θα έχετε δεθεί
αυτοί θα δένονται αυτές θα δένονται αυτά θα δένονται	αυτοί θα δεθούν αυτές θα δεθούν αυτά θα δεθούν	αυτοί θα έχουν δεθεί αυτές θα έχουν δεθεί αυτά θα έχουν δεθεί

ε) Μαθαίνουμε πώς κλίνεται ο **αόριστος** του ρήματος **δένομαι**

- στην **υποτακτική έγκλιση**
- στην **προστακτική έγκλιση**
της παθητικής φωνής.

	Παθητική φωνή	
	Συνοπτική υποτακτική	Συνοπτική προστακτική
α' πρόσωπο	εγώ να δεθώ	-
β' πρόσωπο	εσύ να δεθείς	εσύ δέσου
γ' πρόσωπο	αυτός να δεθεί αυτή να δεθεί αυτό να δεθεί	-
α' πρόσωπο	εμείς να δεθούμε	-
β' πρόσωπο	εσείς να δεθείτε	εσείς δεθείτε
γ' πρόσωπο	αυτοί να δεθούν αυτές να δεθούν αυτά να δεθούν	-

Ανώμαλα ρήματα

Τα ρήματα
που σχηματίζουν τους χρόνους
με διαφορετικό τρόπο
από τα υπόλοιπα ρήματα
τα λέμε **ανώμαλα ρήματα**.

Μαθαίνουμε πώς σχηματίζουμε τον αόριστο
σε ρήματα που είναι ανώμαλα.

Οριστική	
Ενεστώτας	Αόριστος
ανεβαίνω	ανέβηκα
τρώω	έφαγα
μπαίνω	μπήκα
βλέπω	είδα
λέω	είπα
πίνω	ήπια
έρχομαι	ήρθα
βρίσκω	βρήκα

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται:

- η **συνοπτική υποτακτική** ενός ανώμαλου ρήματος στο α' πρόσωπο του ενικού αριθμού
- η **συνοπτική προστακτική** ενός ανώμαλου ρήματος στο β' πρόσωπο του ενικού αριθμού και στο β' πρόσωπο του πληθυντικού αριθμού.

Ενεστώτας	Συνοπτική Υποτακτική	Συνοπτική Προστακτική
ανεβαίνω	εγώ να ανέβω	εσύ ανέβα εσείς ανεβείτε
τρώω	εγώ να φάω	εσύ φάε εσείς φάτε
μπαίνω	εγώ να μπω	εσύ μπες εσείς μπείτε
βλέπω	εγώ να δω	εσύ δες εσείς δείτε
λέω	εγώ να πω	εσύ πες εσείς πείτε
πίνω	εγώ να πιώ	εσύ πιες εσείς πιείτε
έρχομαι	εγώ να έρθω	εσύ έλα εσείς ελάτε
βρίσκω	εγώ να βρω	εσύ βρες εσείς βρείτε

Μετοχές

Μετοχές είναι οι λέξεις που φτιάχνουμε από ρήματα.

Οι μετοχές τελειώνουν:

- σε **-οντας** ή **-ώντας**

Παράδειγμα:

Ρήμα: τρέχω → τρέχ**οντας**

Ρήμα: τραγουδώ → τραγουδ**ώντας**

- σε **-μένος, -μένη, -μένο**

Παράδειγμα:

Ρήμα: χτενίζομαι → χτενισ**μένος**,

χτενισ**μένη**, χτενισ**μένο**

Οι μετοχές σε **-μένος, -μένη, -μένο**

μοιάζουν με επίθετα,

γιατί δείχνουν

πώς είναι ένα ουσιαστικό.

Οι μετοχές σε **-μένος, -μένη, -μένο**

κλίνονται όπως τα επίθετα.

Παράδειγμα:

Ρήμα: δένω

Μετοχή: **δεμένος, δεμένη, δεμένο.**

Μαθαίνουμε πώς κλίνεται μια μετοχή.

	Ενικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ο δεμένος	η δεμένη	το δεμένο
Γενική	του δεμένου	της δεμένης	του δεμένου
Αιτιατική	τον δεμένο	τη δεμένη	το δεμένο
Κλητική	δεμένο	δεμένη	δεμένο
	Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	οι δεμένοι	οι δεμένες	τα δεμένα
Γενική	των δεμένων	των δεμένων	των δεμένων
Αιτιατική	τους δεμένους	τις δεμένες	τα δεμένα
Κλητική	δεμένους	δεμένες	δεμένα

Κανόνες ορθογραφίες για τις μετοχές με **-μένος, -μένη, -μένο**.

- Αν το ρήμα πριν από την κατάληξη **-ω** έχει τα γράμματα **π, β, φ, πτ**, τότε γράφουμε τη μετοχή με **2 μ**.

Παράδειγμα:

Ρήμα: γρά**φ**ω

Μετοχή: γρα**μμ**ένος, γρα**μμ**ένη, γρα**μμ**ένο

- Με **2 μ** γράφουμε και τα ουσιαστικά που φτιάχνουμε από αυτές τις μετοχές.

Παράδειγμα:

1. Ρήμα: γρά**φ**ω

Μετοχή: γρα**μμ**ένος, γρα**μμ**ένη, γρα**μμ**ένο

Ουσιαστικό: το γρά**μ**μα

2. Ρήμα: κό**β**ω

Μετοχή: κο**μμ**ένος, κο**μμ**ένη, κο**μμ**ένο

Ουσιαστικό: το κό**μ**μα

Ο ευθύς και ο πλάγιος λόγος

Στον ευθύ λόγο

ακούμε ή διαβάζουμε τα λόγια κάποιου
έτσι όπως ακριβώς τα λέει.

Ξεχωρίζουμε τον ευθύ λόγο

από την παύλα διαλόγου που έχει.

Παράδειγμα:

Ο κύριος που έλεγχε τα εισιτήρια
στην είσοδο του θεάτρου μας είπε:

- Τα εισιτήριά σας, παρακαλώ.

Η παραπάνω πρόταση με την παύλα
είναι μια πρόταση σε ευθύ λόγο.

Στην πρόταση αυτή
διαβάζουμε τα λόγια του κυρίου
που ελέγχει τα εισιτήρια
έτσι όπως ακριβώς τα λέει.

Από τον ευθύ λόγο
φτιάχνουμε τον πλάγιο λόγο.
Στον **πλάγιο λόγο**,
χωρίς να έχουμε ακούσει ή διαβάσει
τα λόγια κάποιου (ευθύς λόγος),
μαθαίνουμε τα λόγια του
από ένα άλλο πρόσωπο.

Παράδειγμα:

Ο κύριος
που έλεγχε τα εισιτήρια
στην είσοδο του θεάτρου
μας είπε:

Ευθύς λόγος:

- Τα εισιτήριά σας, παρακαλώ.

Πλάγιος λόγος:

Ο κύριος που έλεγχε
τα εισιτήρια στην είσοδο του θεάτρου
μας ζήτησε τα εισιτήριά μας.

Η παραπάνω πρόταση
είναι μία πρόταση σε **πλάγιο λόγο**.

Στην πρόταση αυτή
ένα άλλο πρόσωπο μας λέει
τα λόγια που είχε πει
ο κύριος που έλεγχε τα εισιτήρια.

Τα επιρρήματα

Επιρρήματα είναι οι λέξεις που μας δείχνουν:

- **τόπο**, δηλαδή, πού έγινε κάτι, όπως οι λέξεις: **εδώ, εκεί**
- **χρόνο**, δηλαδή, πότε έγινε κάτι, όπως οι λέξεις: **χτες, σήμερα**
- **τρόπο**, δηλαδή, πώς έγινε κάτι, όπως οι λέξεις: **καλά, έτσι, μαζί**
- **ποσό**, δηλαδή, πόσο έγινε κάτι, όπως οι λέξεις: **λίγο, πολύ**.

Τα **επιρρήματα** βρίσκονται δίπλα σε **ρήματα**.

Παραδείγματα:

Μαρία, έλα **εδώ**.

Ο Πέτρος ήρθε **χτες**.

Περπατούσαμε **μαζί**.

Κουράστηκα **λίγο**.

Μαθαίνουμε για:

α) τα **χρονικά** επιρρήματα

β) τα **τροπικά** επιρρήματα.

α) Χρονικά επιρρήματα

Τα επιρρήματα
που μας δείχνουν **πότε έγινε κάτι**
τα λέμε **χρονικά** επιρρήματα.

Χρονικά επιρρήματα είναι οι λέξεις:

πριν, χτες, πέρσι
τώρα, φέτος
μετά, ύστερα, κατόπιν, αύριο
κάποτε, κάπου κάπου, ποτέ
στην αρχή, τέλος
και άλλες λέξεις.

Για να βρούμε το χρονικό επίρρημα
σε μια πρόταση
ρωτάμε: **πότε;**

Παράδειγμα:

Χτες πήγα στο θέατρο.

Ερώτηση: **Πότε** πήγες στο θέατρο;

Απάντηση: **Χτες**.

Η λέξη **χτες** είναι ένα **χρονικό επίρρημα**
μέσα στην πρόταση,
γιατί απαντά στην ερώτηση **πότε;**

β) Τροπικά επιρρήματα

Τα τροπικά επιρρήματα είναι οι λέξεις που μας δείχνουν **πώς** κάνουμε κάτι, δηλαδή, **τον τρόπο** που κάνουμε κάτι.

Τροπικά επιρρήματα είναι τα:
έτσι, μαζί, αλλιώς και άλλα.

Εκτός από τα τροπικά επιρρήματα υπάρχουν και άλλες λέξεις και φράσεις που δείχνουν τον τρόπο που κάνουμε κάτι:

Αυτές είναι:

- **φράσεις που δείχνουν τον τρόπο**,
όπως: **σιγά σιγά, έτσι κι έτσι**
και άλλες.
- **μετοχές**, δηλαδή, λέξεις που τελειώνουν
σε **–οντας** ή **–ώντας**

Παράδειγμα:

Έφτασα στο σπίτι χορεύ**οντας** και τραγουδ**ώντας**.

- **φράσεις με προθέσεις**

Παράδειγμα:

Πέρασε τον δρόμο **με προσοχή**.

Έκοψε το ψωμί **χωρίς μαχαίρι**.

Οι Προθέσεις

Οι προθέσεις είναι μικρές λέξεις που μπαίνουν μπροστά από άλλες λέξεις. Η πρόθεση μαζί με τη λέξη που ακολουθεί μπορεί να μας δείχνει:

- τον **τρόπο**
Παράδειγμα:
Πέρασε τον δρόμο **με προσοχή**.
- τον **τόπο**
Παράδειγμα:
Πηγαίνω **προς** το σχολείο.
- τον **χρόνο**.
Παράδειγμα:
Ήρθε σπίτι **μετά** τις 9 το βράδυ.

Άλλες προθέσεις είναι οι λέξεις:
με, σε, από, χωρίς και άλλες πολλές.

Παραδείγματα:

Ήρθε μαζί **με** τη μαμά του.
Σε λίγο θα βγούμε διάλειμμα.
Η σχολική γιορτή έγινε **από** τους μαθητές.
Έκοψε το ψωμί **χωρίς** μαχαίρι.

Οι προθέσεις μπορεί να έχουν:

- **1 συλλαβή (μονοσύλλαβες):**
με, σε, για, ως, προς
- **2 συλλαβές (δισύλλαβες):**
μετά, παρά, αντί, από, χωρίς
- **3 συλλαβές (τρισύλλαβες):**
ίσαμε, μεταξύ
- **4 συλλαβές (τετρασύλλαβες):**
Εξαιτίας.

Οι σύνδεσμοι

Οι σύνδεσμοι είναι άκλιτες λέξεις.

Οι σύνδεσμοι συνδέουν, δηλαδή, ενώνουν

- λέξεις
- φράσεις
- προτάσεις.

Σύνδεσμοι είναι λέξεις, όπως:

και, δηλαδή, άρα, αλλά, όμως
και άλλες πολλές λέξεις.

Χωρίζουμε τους συνδέσμους
σε κατηγορίες.

Τέσσερις από αυτές τις κατηγορίες
είναι:

- οι χρονικοί σύνδεσμοι
- οι συμπλεκτικοί σύνδεσμοι
- οι αντιθετικοί σύνδεσμοι
- οι ειδικοί σύνδεσμοι

- **Χρονικοί σύνδεσμοι**

είναι οι λέξεις:

**όταν, πριν, σαν, ενώ,
καθώς, αφού, αφότου,
μόλις, προτού, ώσπου,
ωσότου, όσο που, όποτε.**

- **Συμπλεκτικοί σύνδεσμοι**

είναι οι λέξεις: **και, ούτε, μήτε.**

- **Αντιθετικοί σύνδεσμοι**

είναι οι λέξεις:

όμως, ωστόσο, μολονότι,
όχι μόνο,
αλλά, μα, παρά.

- **Ειδικοί σύνδεσμοι**

είναι οι λέξεις:

ότι, πως, που.

Τα επιφωνήματα

Τα επιφωνήματα είναι άκλιτες λέξεις.

Ένα επιφώνημα μπορεί να φανερώνει:

αμηχανία, αβεβαιότητα	χμ!
απορία	α! ο! μπα!
άρνηση	α μπα!
έπαινο	μπράβο! εύγε!
ευχή	μακάρι! είθε! άμποτε!
θαυμασμό	α! ι! ω! ποπο! μπα!
κάλεσμα	ε! ω!
κοροϊδία	ου! ε! χα,χα!
παρακίνηση	άιντε! άντε άμε! μαρς! αλτ! στοπ! σουτ! και άλλα
πόνο, λύπη	αχ! άου! οχ! ω! αλίμονο! αλί! άχου!
στενοχώρια, απελπισία, αηδία	ουφ! ε! ου! πα πα πα! πουφ!
χαρά	χα,χα,χα!

Οι συντομογραφίες και τα αρκτικόλεξα

α) Συντομογραφίες

Μερικές φορές,
όταν θέλουμε να γράψουμε κάτι σύντομα,
δηλαδή, γρήγορα,
χρησιμοποιούμε τις **συντομογραφίες**.

Μαθαίνουμε κάποιες συντομογραφίες.

δηλ. → δηλαδή

π.Χ. → προ Χριστού / πριν από τον Χριστό

κτλ. → και τα λοιπά

π.μ. → προ μεσημβρίας /
πριν από το μεσημέρι

μ.μ. → μετά μεσημβρίας /
μετά το μεσημέρι

τ.μ. → τετραγωνικά μέτρα

τηλ. → τηλέφωνο

μ. → μέτρα

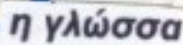
β) **Αρκτικόλεξα**

Αρκτικόλεξα είναι οι συντομογραφίες που σχηματίζουμε από το πρώτο γράμμα μιας λέξης ή από την πρώτη συλλαβή μιας λέξης. Το αρκτικόλεξο το γράφουμε πάντα με κεφαλαία γράμματα.

Παραδείγματα:

Από τη φράση **Δ**ημόσια **Ε**πιχείρηση **Η**λεκτρισμού, χρησιμοποιούμε μόνο το πρώτο γράμμα της κάθε λέξης. Έτσι η παραπάνω φράση γίνεται: **ΔΕΗ**.

Από τη φράση **Ε**λληνικά **Τ**αχυδρομεία, χρησιμοποιούμε μόνο τα πρώτα **2** γράμματα της κάθε λέξης. Έτσι η παραπάνω φράση γίνεται: **ΕΛΤΑ**.

μαθαίνω P19, P148

σεις ή δεξιότητες: ~
ρεϊώ || έμαθα πολλά
γεκερμένη γνώση:
θη μου (γ) απομνημε-
το ποίημα απ'έξω 2 δ
θα γραφή και ανόγν
(παροιμ.) μ' όποιον
μσα θα μάθεις βλ.
κεϊνών: P11 1 (α)
μάσω τ. εφημερίδα
ποιον: ~ σική 2 (αμ)
πληροφ. 3 μελετώ (μ
|| έμαθα
κρό κι άποιον στα 18α.
θεια (βική) 5 (μφ.) η) α.
μαι κά: κ.λ.π.): ~ τονή 5
τον χαπαγγέλλω ετού:
Τώρα θ. ~ μου, 5 (η)
που έχει τη σχετική περί-
κάτι: δεν είναι ~ να με

γράφω Ρ4 [κ. γράφων Μκα
(λόγ.) να/θα γραφώ] 1 (α)
ματα κ.λπ. σε επιφάνει
ευανάγνωστα / στο τετρ
γράφεις το όνομά σου; ||
γράφει ο πίνακας; (= τ
Φρ. γράφω (κάποιον) σ
απαξιώ να ασχοληθώ μα
χτες έγραφα στους δικού
γράφει μου δεν πρόκειται
μας γράφεις (είρων. αλο

το): στο καλό και -!;
εφημερίδα (= άρθρο
για σημειώσα μεγάλη
ουσιική: ο Μπετόβεν
(για δυο λέξης τάξι
σαν λέω απε για να
*νο) δεν μέλος: -
το -ώπασε (ε)μαι σε
περιπτώσε το σπίτι σ
αικοκαλύπτετάσεις: α
σιών που μη φε. ό,τι γρά
α ενόητη να γίνει δεν
να δυαδικά

(ω, ι) λέω, ι (ii) (μτφ.) κοι
 δεν βάζω γλώσσα στο στόμ.
 γλώσσα μου πάει ροδάνι / ψα
 (γ) η γλώσσα (κάποιου) στόζει
 η καλοσύνη / κακεντρέχεια για κ
 νεται η γλώσσα μου γίνομαι κ
 ονος (για ξαφνικό λόγο) (ε) (παροιμ
 α δεν έχει και κόκαλα τσακίζει για
 ρη που έχουν τα λόγια (στ) κακές γλ
 αδίδουν αρνητικά (στ) συσάρεδου μην το
 (η) γλώσσα λανθάνουσα τ' αληθή λέγει (γλ
 νθάνουσα τ' αληθή) (αληθευτική προφ. καποιον π
 ατώ γιά αυτόν.

UNITÉS OU

μήνες, με ρώ^{ναρ}-

ΕΚΕΙΝΗ, ΙΩΣ ΝΑ

ΕΙ ΧΟΝΤΡ

Φή ΟΙ3 1 (α) η αποτύπωση
με τη χρήση γραπτού
ανάγνωση (β) το γράψιμο
ΦΡ. **στο κάτω-κάτω της**
σύστημα γραφής (σημ. α)

- II Γραμμική (γραφή) Α /
 ή το προσωπικό ύψος στα
 μα γραφής βλ. λ. δείχνω
 λέγει ακριβώς έτσι: μο¹⁰⁰
 ο;» (β) με μια λέξη / μ¹⁰
 εν βγάδω λέξη (ι) διενή-
 δυσανάγνωστο κείμε-
 (δ) μην πεις λέξη! σι θ
 απ' το στόμα) για
 δεν μιλάει ή δεν ο^{s βλ}
 θία δυαδικών ψηφ
 πολυλογιστής ως μίους.
 8, 16, 32 ή και 64 να
 Ο4 κ. λεξίδιο Ο28-

α) κατανοώ γραπτώς
β) κατανοώ ομιλῶντα
γ) ξέρω ανάγν. τεχν.
δ) ξέρω γρ. τεχν. για το σχ. πλ.
ε) ξέρω γρ. τεχν. για το σχ. πλ. & τη διδ. των μαθημάτων τους
στ) ξέρω γρ. τεχν. για το σχ. πλ. & τη διδ. των μαθημάτων τους & λαμβάνω μαθήματα
ζ) ξέρω γρ. τεχν. για το σχ. πλ. & τη διδ. των μαθημάτων τους & λαμβάνω μαθήματα στο βλέμμα
η) ξέρω γρ. τεχν. για το σχ. πλ. & τη διδ. των μαθημάτων τους & λαμβάνω μαθήματα για κάποιον λόγο

...στης

...τελη
και στ
και μετα
διαβάζω κατ
...
για μετάφραση στη
του πρωτοτύπου χωρ
... (β) λέξη προς λέξη
... κειμένου ~ (γ) λέξη
... για την κατανόησ
... στε λέγεται: κουβ
... ~ ~ ΦΡ. (α) (λόγ

...θα σε ανεχτώ
...με λίγα λόγια
...αὐτως τίποτε (ii)
...πορῶ να διαβάσω
...**Δις δὲν τοῦ παίρνεις**
...οἰδὲς στὶς οποίες κά-
...**νὴ κατὰ 3 ΠΑΝΟΦ.**
...καὶ τὴν ΠΑΝΟΦ.

κρέμα από διαμ
τοίνα 5, ml.

2741
Camp
Bo

TC

10. 777

KOOL